

TURCHÁNYI BÉLA

tanszékvezető egyetemi docens
Debreceni Egyetem, ÁOK
Traumatológiai és Kézsebészeti Tanszék
turchanyi.bela@med.unideb.hu

DOMBORMŰ KÉSZÜLT A DEBRECENBEN TRAUMATOLÓGIAI TANSZÉKET ALAPÍTÓ ZÁBORSZKY ZOLTÁN PROFESSZOR EMLÉKÉRE

Domborművet avattak fel a Debreceni Egyetem Traumatológiai Tanszék folyosóján a tanszékalapító Záborszky Zoltán (1927-2020) emlékére. Dr. Záborszky Zoltán 1987-1993-ig volt a Tanszék vezetője, de nyugállományba vonulása után professzor emeritusként 2016-ig aktív maradt. Következétes orvosi tevékenységét, lelkes oktatói munkásságát, precizitását, jóindulatú szigorát mindenki tisztelte. Az intézet munkatársai és a Tanszék munkáját segítő Alapítványok adományaiból készült el a Záborszky Professzor úr mosolygó arcát megörökítő dombormű.

Kulcsszavak: egyetemtörténet, szoboravatás, Záborszky Zoltán, traumatológia

RELIEF IN MEMORIAM OF PROFESSOR ZOLTÁN ZÁBORSZKY, FOUNDER OF THE TRAUMATOLOGY DEPARTMENT IN DEBRECEN. A bronze relief was unveiled in the corridor of the Department of Traumatology of the University of Debrecen in memory of Zoltán Záborszky (1927-2020), the founder of the department. Zoltán Záborszky MD was the Head of the Department from 1987 to 1993, but after his retirement he remained active until 2016 as Professor Emeritus. His consistent medical activity, enthusiastic teaching, precision, and benevolent rigor were respected by all. The relief depicting the smiling face of Professor Záborszky was based on donations of the staff of the institute and the Foundations supporting the work of the Department.

Keywords: university history, statue inauguration, Zoltán Záborszky, Traumatology Department

2021. május 19-n Professzor Emeritus Dr. Záborszky Zoltánról készült domborművet avattak a Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Traumatológiai és Kézsebészeti Tanszék Irodájának falán. Az ünnepélyes leleplezésen jelen voltak a Záborszky család tagjai, köszöntőbeszédet mondott Dr. Mátyus László Dékán, a tanszék jelenlegi vezetője Dr. Turchányi Béla, valamint a Kenézy Kórház Traumatológiai és Kézsebészeti Osztályának vezetője Dr. Urbán Ferenc. Az emléktábla a Traumatológiai Tanszék és Osztály dolgozói, a Kenézy Kórház az Egészségért és a Kelet-Magyarország Sérültellátásának Fejlesztéséért Alapítvány adományaiból jött létre.

A Tanszéket a Debreceni Egyetem 1987-ben alapította. Ekkor a Tanszék és a vele funkcionális egységben működő Hajdú-Bihar Megyei Kenézy Gyula Kórház Traumatológiai Osztályának közös vezetésére Dr. Záborszky Zoltánt nevezték ki.

Záborszky Zoltán 1927. augusztus 12-én, Nyíregyházán született. Édesapja agrármérnökként különböző nagybirtokon dolgozott. Édesanyja matematika-fizika szakos középiskolai tanár volt. Középiskolai tanulmányait Keszthelyen, a Premontrei Gimnáziumban kezdte, majd Nyíregyházán a Katolikus Gimnáziumban érettségizett. A Debreceni Orvostudományi Egyetemre 1946-ban nyert felvételt, 1949-ben szülei költözése miatt átiratkozott Budapestre. Már egyetemi évei alatt foglalkozott a sérültellátással, az utolsó két évben az Országos Mentőszolgálatnál dolgozott mentőtisztként. Ezt nemcsak szakmai elhivatottsága vezérelte, hanem az, hogy „osztályidegen” családja rászorult az egyetemista keresetére. Azonban 1952-ben orvosi diplomája mellé katonai behívót is kapott. Akkor a katonaoorvosok többsége még nem önkéntes alapon lépett be a hadseregbe. Záborszky Zoltán egyénisége, Istenfélő katolikus meggyőződése nem volt éppen a kor szellemében katonás, de nem volt más választása. Alázattal fogadta el sorsát. Alaposságával és lelkiismeretességével, a betegek szolgálatával már csapatorvos korában kivívta előljárói megbecsülését ezért kérésének megfelelően néhány év után a kecskeméti Honvéd Kórház Sebészeti Osztályára helyezték. Általános sebészetből 1957-ben szakvizsgázott és még abban az évben a Központi Katonai Kórház Baleseti Sebészeti Osztályára került, ahol 30 évet dolgozott.

Traumatológiából 1959-ben szerzett szakvizsgát. A traumatológiai Osztályon 1961-ben adjunktusi, 1972-ben osztályvezető főorvosi kinevezést nyert.

A hazai adottságokat és a Honvédségnél mutatkozó lehetőségeket kihasználva számos területen klinikai és kísérletes munkát folytatott a Honvédkórházban. Foglalkozott a szövetkonzerválással, a csontpótlással, a lövéses sérülések pathológiájával és ellátásával, az érsérülések kezelésével. Utóbbi témakörből szabadalmazott érvarró készüléket szerkesztett. Széles érdeklődési területébe tartozott az állízületek gyógyítása, a nagyízületi sérülések kezelése, a polytraumatizált betegek ellátása, a reanimáció, valamint a szeptikus csontsebszét hálátlan területe. Hazánkban úttörőként vezette be a csontdefektusok és az osteomyelitis kezelésében a fixateur externe-t.

Jelentős számú, 110 közleménye jelent meg hazai és külföldi folyóiratokban, hazai és nemzetközi kongresszusoknak állandó előadói közé tartozik. „A lőtt sérülések pathomechanizmusa és sebészeti ellátása” című értekezésével 1978-ban Kandidátusi fokozatot szerzett. Rendszeresen foglalkozott a tömeges-sérülések ellátásának elméleti és gyakorlati kérdéseivel. Ehhez az 1969-es vietnami tapasztalatait jól hasznosította és gyakorló orvosoknak medikusoknak is tartott, mindig nagy és hálás hallgatóságot vonzó kurzusokat.

Munkahelye, a Központi Katonai Kórház is bekapcsolódott az orvostanhallgatók Semmelweis Egyetemen folyó baleseti sebészeti oktatásába, gyakorlati képzést biztosított az Orvostovábbképző Egyetem Traumatológiai szakképzésében és a Gyógytornász képző Szak hallgatói valamint a szakközépiskolai növendékek számára, így aztán bőven kapott lehetőséget oktatói ambícióinak gyakorlására.

Az Egészségügyi miniszter 1983-ban címzetes egyetemi docenssé nevezte ki, majd 1987-ben címzetes egyetemi tanár lett. Már ebben az időben tagja volt a Traumatológiai Szakmai Kollégiumnak, az Országos Szakorvosképesítő Vizsgabizottságnak és a Magyar Traumatológus Társaság vezetőségének. Utóbbi 1991-ben a társaság alelnökévé választotta.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem 1987-ben a Kenézy Kórház területén akkor megépült, modern, európai színvonalú traumatológiai osztályán egyetemi tanszéket létesített. Az Egészségügyi miniszter, az Egyetem rektora és a Megye akkori vezetői közös elhatározással kérték fel a Tanszék vezetésére. A Honvédegségügyben elért eredmények és lehetőségek dacára a nem önként vállalt katonai szolgálatból Záborszky Zoltán többször is nekiindult kitörni. Az első vidéki Traumatológiai Tanszék megalapítása céljából és okán elköszönni a hadseregtől egyfajta elégtétel lehetett a diktatórikus években elszenvedett megpróbáltatásokért.

A nyugállományba vonult honvéd ezredes hihetetlen lelkesedéssel szervezte meg a tanszék munkáját és az egyetemi oktatást. A Kórház szoros, interdiszciplináris együttműködése és a korszerű infrastruktúra adottságai lehetővé tették a sérültek színvonalas, elsődleges ellátásának biztosítását. Megteremtették és alkalmazták a teljes körű sérültellátását a gyermektraumatológia, a neurotraumatológia, a mikrosebszét, a kézsebszét és a rekonstrukciós sebszét vonatkozásában is. A Kenézy Kórház területén kialakították az éjjel-nappal dolgozó baleseti állomást és a 170 ágyra fejlesztett Tanszék - Kórházi Osztály együttműködésben, - funkcionálisan „Klinikai” egységben - Debrecen és Hajdú-Bihar megye, valamint a régió kórházi elhelyezést, speciális ellátást igénylő sérültjei számára folyamatos ellátást biztosítottak. Megszervezte előbb a fekvőbetegek, majd a járóbetegek számítógépes adatrögzítését, mely a tudományos feldolgozásra és költségkövetésre is lehetőséget teremtett.

1990-ben a régió sérültellátását és a régió baleseti sebszéinek munkáját segítő létrehozta a Kelet-Magyarország Sérültellátásának Fejlesztéséért Alapítványt.

Az egyetemi vezetés 10 éves munkára kérte fel és kötött vele szerződést, ennek megfelelően élt, tervezett és dolgozott. Amikor betöltötte 65. életévét, akkor született az a rendelkezés, amely mindenkire általánosan érvényes volt: a tanszékvezetést a 65. életév betöltése után át kell adni. Megviselte ez a félreállítás, de rendületlenül dolgozott tovább.

2016 nyaráig köztünk volt, nagy kedvvel és lelkesedéssel, gyógyított, tanított. Talán azért is tiszteli mindenki, mert soha nem akart „Főnököt” játszani. Nem is volt az a szó hétköznapi értelmében. Szigorú volt, legfőképp magával szemben, - de magatartása volt a fegyelmező erő. Ha betegről

volt szó, semmi nem számított, a beteggel való foglalkozás élete legfőbb tartalma, egyetlen szenvedélye, mely az életét kitöltötte. Azt vallotta, az orvosi etika előírásai nemcsak másak, hanem sokkal szigorúbbak, mint a törvények. Az etika azt parancsolja az orvosnak, hogy mindazt tegye meg a betegért, amit lehet, nemcsak azt, amit tud.

Ezt a tökéletességre törekvő igényességet nagyon nehéz utánozni. Magasra tette a léceket, melyet még leverni is nehéz, nem hogy átugrani.

Valaki azt mondta egyszer, hogy az ember amit el tud képzelni, azt előbb-utóbb meg is valósítja. Záborszky Zoltán életének példájából megérthettük, hogy ez igaz. Álmodott, akart, küzdött, és alkotott.

Professor emeritusként 89 éves koráig dolgozott. Létrehozta az ország talán első traumatológiai szakmai alapokon nyugvó minőség - kontrollját. Naponta átnézte és értékelte a járó-beteg ellátáson megjelent betegek röntgen és adminisztratív dokumentációját. Hihetetlen éles szemmel és gyakorlattal vette észre az elnézett, vagy tévesen megítélt eseteket, lehetőséget teremtve a korrekcióra.

Munkáját számos díjjal, kitüntetéssel jutalmazták:

- 1970 Haza Szolgálatáért Érdemérem Arany fokozat. Honvédelmi Minisztérium
- 1993 Pro Universitate Debrecen.
- 1996 Magyar Traumatológus Társaság Emlékérem
- 1997 Kettesy Aladár Emlékérem Debrecen
- 1997 Magyar Köztársaság Érdemrend Tisztikeresztje
- 2000 Pro Sanitate Emlékérem Budapest
- 2002 DEOEC Traumatológiai Tanszék Emlékérem
- 2004 Lumnitzer Sándor Emlékérem Magyar Traumatológus Társaság
- 2006 Hatvani István Díj Debrecen MJV Önkormányzat
- 2007 Markusovszky Lajos Díj Orvosi Hetilap

Hosszú, tevékeny, sikerekkel és megpróbáltatásokkal teli út végén életének 94. évében 2020. december 27-n családja körében csendesen tért örök nyugalomra.

Mostantól a Traumatológiai Tanszék Irodájának falán Márványtábla őrzi emlékét. A domborművön, mely E Lakatos Andrea munkája az arcán most is ott bujkál egy huncut mosoly.

Legendás mondásait nem csak az emléktábla előtt emlegetjük:

„A gondos fizikális vizsgálatnak nincsen párja.”

„Cimborkám, ezt mi követtük el?”

„Kezeljük úgy, mint a sorkatonát!”

„Köszönöm jól, vagy köszönöm kiválóan?”

Amint Tőle tanultuk, a „köszönöm kiválóan” minőségileg többet jelent, mint a köszönöm, jól vagyok. Mi is köszönjük. A Sorsnak és a Mindenhatónak. Köszönjük, hogy egykori munkatársainak, tanítványainak nevezhetjük magunkat. Mert ez a Debreceni Egyetemen és a Magyar Traumatológiában egyaránt jó ajánlólevél.

Nagyon köszönöm Dr. Ács Géza címzetes egyetemi docens segítségét, amit az életrajzi adatok összeállításában és az emléktábla megvalósításában nyújtott.